

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. VI. De Principiis Peripateticorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

Etum adhuc pulchriorem efficiat, censetur modica immutatio; si verò exinde faciat Leonem, censetur corpus novum. Consequenter 2. negant omnem formam absolutam, præter animam rationalem in homine. 3. Negant etiam omnia accidentia absoluta; unde non plus est caloris in igne, quam doloris in spinis; similiter nec mel est dulce, nec absinthium amarum, nisi, ut ajunt, causaliter, quatenus nempe unum titillat palatum & linguam modo suavi, aliud modo inamœno. Proinde 4. omnes sensationes externas per varium corporum contactum explicant magis vel minus delicatum: obtusissimus tactus per totum corpus diffunditur, vi cujus impressiones corporum crassiores percipimus: subtilior est in palato & lingua, qui gustus dicitur: acutior adhuc in naribus, qui dicitur odoratus; magis subtilis in aure, qui dicitur auditus: & omnium subtilissimus in oculo, quem visum appellamus; quò enim aliquis sensus delicatioribus constat membranis, nervis & partibus, eò subtiliores etiam recipit & percipit impressiones.

Fundamenta eorum sunt 1. quòd non multiplicanda sint entia sine necessitate; nulla autem est necessitas admittendi tot formas substantiales & accidentales à materia absolute distinctas, cum sine iis omnes effectus naturales explicari possint facile. 2. Quòd sæpius non possit assignari causa productiva harum formarum, ut cum ex ovo, absente gallina, educitur pullus, ex putredine nascuntur vermes &c. 3. Quòd non possint capere, quomodo forma educi possit ex materia, in qua prius non erat, sine creatione. 4. Quòd sensus nihil aliud in corporibus advertant, quam partium figuram, dispositionem, &c.

Quod attinet alterum Atomistarum principium, nempe vacuum, probant illi vacuola, uti vocare solent, ubique esse dispersa inter atomos, 1. quia aliàs non posset fieri motus, si omnia essent plena & conferta. 2. Non posset fieri rarefactio & condensatio; hæc autem fieri potest, cum plura corpora sint compressionis capacia, v.g. aer potest ita in bombarda comprimi, ut deinde libertatem nactus globum magna vi ejaculetur. Sic vas aeneum aqua plenum & hermetice clausum potest ita contundi, ut capacitas interior evadat minor, & aqua compressa minus spatium occupet, quod inde patet, quia si fiat in illo vase foramen, aqua vi magna erumpit: quomodo autem corpus aliquod ita comprimi potest, si non intercipientur vacuola? 3. Cujuscunque figuræ sint atomi, non possunt ita coherere, seque secundum se totas tangere, quin vacuolum relinquunt intermedium, ut patet in cumulo globorum vel lapidum. Cartesiani quidem dicunt, hujusmodi spatia minima repleti materia subtili; sed redit quæstio, an non in ipsa materia subtili ob eandem rationem admittenda sint vacuola, omni minima parte materiæ minora, præsertim cum particulæ minimæ in motu sunt perniciosissimo?

§. VI.

De Principiis Peripateticorum.

Peripatetici post Aristotelem & ejus Interpretes, in hoc cum Atomistis conveniunt, quòd etiam admittant Materiam primam omnium corporum naturalium ingenerabilem & incorruptibilem esse, & indifferentem ad varia successivè corpora constituenda; in eo tamen discrepant, quòd doceant hanc Materiam primam esse substantiam incompletam, quæ se sola accepta nec sit ignis, nec aqua, nec sal, nec animal; apta tamen sit, ut velut pars quodcunque tale cor-

cor-

corpus constituat, unâ cum alia quadam comparte substantiali cum ipsa penetrata, intimèque unita, quam formam appellant, & per hanc ignis differt ab aqua: atque hæc forma pars est nobilior compositi, ac radix certorum accidentium & proprietatum alicui toti debitorum, quæ forma in generatione corporis naturalis producit de novo ex nihilo sui, non tamen ex nihilo subjecti; in corruptione verò ejusdem corporis destruitur.

Unde materia hæc neque est quid, neque quantum, neque quale per seipsam: non est *quid*, hoc est, se sola non est substantia completa, sed insuper requiritur forma substantialis. Neque est *quantum*, hoc est, per se non est extensa & impenetrabilis, sed per accidens superadditum, quod quantitatem appellant. Neque est *quale*, id est, per se nec est calida nec frigida, sed id habet per qualitates superadditas. Est tamen potentia passiva potens hæc omnia recipere: fit enim *quid* seu substantia completa, v. g. ignis per formam substantialem ignis superadditam: fit *quantum* per quantitatem: fit *quale* per qualitatem, v. g. per calorem. Quare prima rerum corporearum principia sunt primò hæc materia, quæ est primum uniuscujusque subjectum; deinde forma substantialis absoluta, quæ materiam ad speciem entis determinat, estque radix aliorum accidentium, quæ in tali composito reperiuntur.

CAPUT II.

De minimis materiæ particulis seu primis
Corporum elementis.

Varias vidimus de Mundi principiis Philosophorum sententias, felix ille, qui velut apes ex flosculis colligit, quod est optimum. Aliquas jam annotationes addidi in præcedentibus, nunc omnia rimari oportet profundius. Colligitur imprimis ex rationibus adductis, materiam primam in partes minimas divisam esse, atque in hoc facile conveniunt omnes: has particulas Philosophi vocant prima miscibilia seu elementa, sive illa sint Peripatetica, sive Cartesiana, sive Chymica, sive Atomistica, aut alterius speciei; nam multiplicis generis esse existimo, ut patet, tum ex mixtorum compositione & resolutione, tum ex ipsis elementis in se consideratis. Jam cardo difficultatis in hoc vertitur, utrùm hæc elementa composita sint ex materia & forma, uti volunt Peripatetici; an simplicia per se sensibilia sine forma realiter absolute distincta, uti volunt Recentiores, quocunque alio nomine vocentur. Et quidem duplici via procedi potest, ratione nimirum & experientiâ, deinde etiam Auctoritate. Utriusque partis argumenta referam fideliter, & paucis, quid melius videatur, explicabo.

§. I.

Quid ratio & experientia doceat circa prima corporum elementa?

Audiuntur Peripatetici.

Compositionem elementorum probant Peripatetici ex eorum generatione & corruptione. Imprimis quando producit ignis ex oleo, pulvere nitro,

D

trato,